

**ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ**

**Єрошенко Г.А., Рябушко О.Б., Клепець О.В., Ваценко А.В., Улановська-Циба Н.А.,
Передерій Н.О., Кінаш О.В., Шевченко К.В., Григоренко А.С.**

Полтавський державний медичний університет

Висвітлено особливості організації самостійної роботи студентів-медиків як одного з головних компонентів навчального процесу при вивченні дисциплін медико-біологічного циклу, а також засобу формування творчої особистості.

Ключові слова: здобувачі освіти, самостійна робота, навчальний процес, медична біологія, адаптація до навчання.

The peculiarities of the organization of individual work of medical students are highlighted as one of the main components of the studying process when learning the disciplines of the medical and biological cycle, as well as a means of forming a creative personality.

Keywords: students, individual work, studying process, medical biology, adaptation to education.

Інтеграція України в Європейський освітній простір передбачає застосування ефективних методів та інструментів у процесі надання освітніх послуг. Реформування й розвиток системи вищої медичної освіти спрямовані на підвищення ролі самостійної роботи здобувачів освіти не тільки в підготовці висококваліфікованих фахівців, а й у формуванні творчої особистості, здатної самостійно мислити, приймати відповідальні рішення, адаптуватися до змінних умов життя і вимог сучасності [1].

Самостійна робота здобувачів освіти – це специфічний вид навчальної пізнавальної діяльності, яка відбувається під керівництвом, але без допомоги науково-педагогічного працівника. Самостійна робота – це така форма навчання, в якій студент засвоює необхідні знання, опановує певні вміння й навички, вчиться планувати і систематизувати свою освітню діяльність, формує свій стиль розумової праці. Найвищої ефективності самостійна робота досягає тільки при максимальній активності здобувачів освіти і за умови, що викладач виконує когнітивну, консультативну й координаційну функції. Головна мета самостійної роботи у вищому навчальному закладі – навчити студентів творчо і самостійно працювати, планувати особисту стратегію навчання, раціонально організувати свій час, ефективно працювати з комп'ютером, опрацьовувати літературні джерела, виконувати дослідницьку роботу, аналізувати й інтерпретувати результати наукових досліджень. Організація самостійної роботи, керівництво нею, створення навчально-методичного забезпечення – це складна й відповідальна робота науково-педагогічних працівників, яка вимагає повсякденної напруженої праці, ретельного аналізу навчального матеріалу, креативності в підборі завдань і супроводжується значними витратами часу [3].

Уміння самостійно і творчо працювати в період навчання є одним із головних критеріїв, що характеризують готовність майбутнього фахівця до професійної діяльності. Підготовка медичних кадрів до практичної діяльності починається ще на першому курсі завдяки відповідній системі організації навчального процесу, його матеріально-технічному й методичному забезпеченню, складу науково-педагогічних працівників, створенню сприятливого морально-психологічного клімату в університеті. Зміст самостійної роботи студента з конкретної навчальної дисципліни визначається робочою навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями і вказівками викладача [4].

Організація самостійної роботи здобувачів освіти на кафедрі біології ПДМУ опирається на такі базові принципи, як науковість навчальних матеріалів, забезпечення наочності завдань, наданих для опрацювання, систематичність і послідовність у підготовці, зв'язок теорії з практикою, інтеграція з іншими дисциплінами медико-біологічного циклу, доступність і посиленість завдань, особиста свідомість і активність студентів.

З метою підвищення ефективності самостійної роботи науково-педагогічний колектив кафедри застосовує різноманітні засоби навчання: робота з навчальною літературою, перегляд презентацій лекцій, виконання практичних робіт, підготовка рефератів і повідомлень, перегляд навчальних фільмів, робота з тестами, розв'язування ситуаційних задач, створення графів логічних структур до вивченої теми, виконання запланованої роботи у практикумі тощо. Така різноманітна і насичена самостійна робота виключає механічне заучування матеріалу, орієнтує здобувачів освіти на його глибоке розуміння й осмислення, на вільне володіння знаннями і навичками.

У здобувачів освіти на початкових курсах виникають труднощі в процесі адаптації до навчання, пов'язані з новими формами і методами освіти, особливостями організації самостійної роботи у вищому навчальному закладі, засобами її контролю науково-педагогічними працівниками. Самостійна робота є засобом залучення студентів до пізнавальної активності, тому першокурсників необхідно вчити методам і способам самостійної навчальної роботи, яка забезпечує необхідний обсяг і рівень знань, умінь і навичок для вирішення певних пізнавальних завдань і сприяє формуванню психологічної установки на постійну самоосвіту в майбутній професійній діяльності [2].

Самостійна робота студентів із медичної біології пов'язана з опрацюванням відповідних розділів навчального матеріалу в підручнику, посібниках, виконанням тестів, пошуком відповідей на запитання й поясненням термінів, що зазначені в практикумі, розв'язуванням типових і ситуаційних задач. Але деякі студенти-першокурсники з метою скорочення часу на підготовку до занять, замість того, щоб ретельно опрацьовувати матеріал у рекомендованих підручниках і посібниках, знаходять необхідну інформацію в інтернеті. Найчастіше теоретичні матеріали, отримані таким чином, містять помилки і неточності, не мають необхідної послідовності та структури, описують терміни або явища за іншим планом чи з іншого боку, що не пов'язано змістовно з попереднім і наступним навчальним матеріалом, мають занижений рівень складності й достовірності. Студенти-першокурсники цього навчального року закінчували загальноосвітню школу під час пандемії та повномасштабної війни і тому останніми роками здобували освіту в дистанційному форматі, що, звісно, сприяло формуванню в них самостійності в навчанні, але

й певною мірою орієнтувало їх спиратися на джерела інформації з інтернету. Тому дуже важливо, щоб студенти молодших курсів під час самопідготовки ретельно дотримувалися рекомендацій науково-педагогічних працівників щодо вибору навчальної літератури, оскільки саме підручники і посібники (друковані чи електронні видання), внесені до списку рекомендованих джерел, містять достовірний теоретичний навчальний матеріал, який має високий ступінь науковості, добре систематизований, структурований відповідно до програми з дисципліни, містить необхідні пояснення, узагальнення, історичні довідки, доступно і зрозуміло інтерпретує складні терміни, явища, процеси, обов'язково інтегрований із дисциплінами медико-біологічного і клінічного циклів і має зв'язок із фаховою підготовкою.

Нині не втрачає актуальності необхідність удосконалення технології проведення й організації самостійної роботи, надання їй більш системного і конкретного характеру, нормування часу й інформаційної насиченості. Для підвищення якості самостійної роботи здобувачів освіти на кафедрі біології створено достатня кількість дидактичних матеріалів для підготовки до практичних занять, методичні рекомендації, презентації лекцій, тематичні відеофільми, видано навчальні посібники. Усі джерела навчальної інформації для студентів розміщуються на сайті кафедри, а також у навчальній кімнаті для самопідготовки [5].

Таким чином, у розпорядженні студентів є суттєвий обсяг навчального матеріалу, який дозволяє якісно готуватися до практичних занять, змістових модулів, модульних контролів, СПА. З метою підвищення ефективності самостійної роботи з дисципліни вважаємо за потрібне включення до навчального контенту більше презентацій, схем, таблиць, діаграм, щоб наданий викладачем матеріал був якомога більш комплексним, схематичним, раціонально систематизованим і оптимізованим за обсягом, а всі матеріали були розміщені на одній інформаційній платформі. Окрім того, результативність самостійної роботи здобувачів освіти значною мірою залежить від наявності активних методів її контролю науково-педагогічними працівниками.

Список використаної літератури

1. Гончарова Є.Є. Самостійна робота здобувачів вищої освіти в умовах дистанційної форми навчання. Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки : мат-ли навч.-наук. конф. з міжнар. участю (м. Полтава, 24 березня 2022 р.). Полтава, 2022. С. 66–67.
2. Єрошенко Г.А., Рябушко О.Б., Клепець О.В., Ваценко А.В., Улановська-Циба Н.А., Передерій Н.О., Кінаш О.В., Шевченко К.В., Донець І.М., Григоренко А.С. Особливості організації самопідготовки студентів-першокурсників у медичному закладі вищої освіти. Сучасні концепції викладання природничих дисциплін в медичних освітніх закладах : мат-ли XIV Міжрегіональної науково-методичної інтернет-конференції (м. Харків, 14–15 грудня 2021 р.). Харків : ХНМУ, 2021. С. 34–37.
3. Каськова Л.Ф., Новікова С.Ч., Уласевич Л.П., Хміль О.В., Павленкова О.С. Самостійна робота студентів – важливий компонент навчального процесу. *Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки* : мат-ли навч.-наук. конф. з міжнар. участю (м. Полтава, 24 березня 2022 р.). Полтава, 2022. С. 133–134.
4. Павленко С.А., Павленкова О.В., Сидорова А.І., Ткаченко І.М. Питання самоорганізації самостійної роботи здобувачів освіти ЗВО. Сучасні тренди розвитку медичної освіти : перспективи і здобутки : мат-ли навч.-наук. конф. з міжнар. участю (м. Полтава, 24 березня 2022 р.). Полтава, 2022. С. 222–224.
5. Рябушко О.Б., Єрошенко Г.А., Клепець О.В., Ваценко А.В., Улановська-Циба Н.А., Передерій Н.О., Шевченко К.В. Переваги та недоліки організації дистанційного навчання у вищому медичному навчальному закладі з точки зору здобувачів освіти. Актуальні проблеми вищої медичної освіти і науки : мат-ли Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Харків, 8 квітня 2021 р.). Харків : ХНМУ, 2021. С. 164–166.

ЦИФРОВИЙ РОЗРИВ У СИСТЕМІ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

**Ждан В.М., Бабаніна М.Ю., Волченко Г.В., Кур'ян О.А., Кімура Є.М.,
Ткаченко М.В., Іваницький І.В.**

Полтавський державний медичний університет

Дистанційні методи навчання, які часто застосовувалися в доковідну епоху додатково до очного навчального процесу і широко використовуються в період пандемії через необхідність дотримання протиепідемічних заходів, створили технологічну неоднорідність серед надавачів і здобувачів медичної освіти. Стаття має на меті висвітлити питання цифрового розриву в медичній освіті під час пандемії та умов карантину COVID-19.

Ключові слова: медична освіта, цифровий розрив, онлайн-навчання, пандемія COVID-19.

Distance learning methods, which were often used in the prepandemic era in addition to the face-to-face educational process, and widely used during the pandemic due to the need to comply with anti-epidemic measures, have created technological heterogeneity among providers and recipients of medical education. Our article aims to highlight the digital divide in medical education during the COVID-19 pandemic and quarantine.

Keywords: medical education, digital divide, online learning, COVID-19 pandemic.

За останні кілька десятиліть система медичної освіти зазнала глибоких змін із появою електронної медичної освіти і медичної освіти на базі інтернету [16]. Після цих змін використання інформаційно-комунікаційних технологій стали вважати невід'ємним елементом навчання здобувачів освіти. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) в основному використовуються в процесі викладання-навчання як потужний інструмент оцінки знань на теоретичних і клінічних кафедрах [1]. У березні 2020 року Всесвітня організація охорони здоров'я оголосила коронавірусну хворобу 2019 року (COVID-19) пандемією [15]. Вплив пандемії на систему охорони здоров'я і медичну освіту був безпрецедентним і спричинив багато змін у всіх її сферах. Зростаюче й небезпечне поширення інфекції COVID-19 призвело до закриття багатьох освітніх закладів. «Локдаун» – це технічний термін, який використовується органами охорони здоров'я для позначення будь-якої форми обов'язкового географічного карантину або необов'язкових рекомендацій, включаючи перебування вдома, відмову від проведення соціальних зборів і заходів та закриття